

Actieve informatievoorziening

Aan : de gemeenteraad
Kopie aan : Huub Westendorp
Portefeuillehouder : J.T. Puijk
Datum vergadering BenW : 6 mei 2025
Kenmerk : Z134991/INT25-61571
Onderwerp : Tussenevaluatie GALA 2023 en 2024 en Jaarevaluatie JOGG 2024.

Aanleiding

Het Plan van aanpak GALA is in september 2023 goedgekeurd door het college. Deze tussenevaluatie GALA geeft inzicht in de tot nu toe behaalde resultaten. Een onderdeel van het Plan van aanpak GALA is het Programma Gezondheidsachterstanden. Hiervoor hebben we JOGG (Gezonde jeugd, Gezonde toekomst) uitgevoerd vanaf juni 2023.

In het Plan van aanpak JOGG dat is goedgekeurd door het college op 23 Mei 2024, is aangegeven dat we jaarlijks het college en de Raad informeren over de resultaten die behaald zijn. Aan de hand van de gestelde (proces)doelen uit het Plan van aanpak (lokale) JOGG, delen we door middel van een factsheet de resultaten van de JOGG-doelen. Het beoogd effect is dat we de voortgang van het Plan van Aanpak GALA en - JOGG, evalueren en bijsturen waar nodig.

We informeren u als Raad over de Tussenevaluatie GALA 2023 en 2024 en over de Jaarevaluatie JOGG 2024.

Met de uitvoering van ons plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord werken we aan een gezonde generatie vanaf 2040. De belangrijkste conclusie zijn dat:

- a) Bij het overgrote deel van de programma's verloopt de implementatie van de interventies volgens planning;
- b) Door de GALA-programma's zijn we meer integraal gaan werken (gezondheid in alle beleidsterreinen);
- c) We werken intensiever samen met externe, maatschappelijke partners.

We voerden ook onze jaarlijkse evaluatie JOGG (Gezonde jeugd, Gezonde toekomst) uit, dat onderdeel is van het Plan van Aanpak GALA.

De belangrijkste conclusies van JOGG zijn:

- a) Het lokale netwerk is gevormd;
- b) De eerste stappen in de uitvoering van het Plan van aanpak JOGG zijn gezet;
- c) De bekendheid van JOGG is vergroot, zowel intern als extern.

Hoe ziet de Tussenevaluatie Gala en Jaarevaluatie JOGG eruit?

In het Plan van aanpak GALA hebben we aangegeven dat we de voortgang bewaken en tweejaarlijks in gesprek gaan met inwoners om duiding te kunnen geven aan de cijfers. Dat hebben we gedaan. Daarnaast heeft U als Raad ons gevraagd om tussentijds data-indicatoren te zien van GALA. De tussenevaluatie is vooral op procesniveau omdat het nog te vroeg is om effecten van het Plan van aanpak te zien. Dit komt omdat het weergeven van de daadwerkelijke effecten op basis van indicatoren nog niet geheel mogelijk is.

De informatie van de indicatoren is nog niet beschikbaar omdat de Gezondheidsmonitors vierjaarlijks worden uitgevoerd en omdat de effecten van de inzet nog niet overal te meten is. Sinds het indicatorenendocument van 2023 zijn enkel de Gezondheidsmonitor Jeugd en Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen verschenen. De monitorcijfers geven de stand van zaken rondom gezondheidsthema's bij de verschillende groepen inwoners weer. Een opvallende ontwikkeling is dat jongeren in Bronckhorst vaker bewegen en sporten dan gemiddeld in Nederland. Er zijn al veel (proces)doelen behaald in de periode tot en met 2024. De resultaten van de (proces)doelen zijn gestructureerd weergegeven in de Tussenevaluatie GALA 2023 en 2024. Tevens wordt vooruitgekeken naar 2025 en 2026 en worden kansen, verbeteringen en randvoorwaarden benoemd. Die staan beschreven in de Tussenevaluatie GALA 2023 en 2024. Er zijn verhalen uit het veld toegevoegd aan dit document. Ook zijn al veel (proces)doelen behaald uit het Plan van aanpak JOGG. Door middel van een factsheet, geven we dit gestructureerd weer.

Het kost tijd om de gezondheid te verbeteren

Omdat het tijd kost om aan gezondheid te werken benadrukt het RIVM dat de activiteiten die in het GALA zijn afgesproken, langer moeten doorgaan dan het akkoord duurt (RIVM, GALA Monitor 2024, Eerste stand van zaken).

Wat hebben we nodig om de planningen van de programma's te kunnen halen?

- De Brede SPUK GALA loopt van 2023 tot en met 2026. Een aantal onderdelen binnen deze specifieke uitkering lopen eind 2025 al af. Vanuit het Rijk is er op dit moment nog geen duidelijkheid over toekomstige financiering van GALA. De verwachting is dat de Brede SPUK GALA overgeheveld wordt naar het gemeentefonds, maar voor welke onderdelen en voor welk bedrag is onbekend. Daarnaast geldt dat bij overheveling van een specifieke uitkering naar het gemeentefonds de middelen niet langer geoormerkt zijn. Het is aan de gemeente in hoeverre deze middelen dan nog voor dezelfde doelstellingen worden ingezet.

Hoe gaan we verder

De komende periode in 2025 en 2026 zal verder gewerkt worden aan de uitvoering van het Plan van aanpak GALA.

Er zijn de afgelopen periode flinke stappen gezet met de implementatie van de 5 ketenaanpakken regionaal en lokaal (Kansrijke start, Kind naar Gezonder gewicht, Volwassenen naar Gezond Gewicht, Valpreventie en Welzijn op recept). Het regionaal projectleiderschap bouwen we hierbij af in 2025.

We blijven de uitkomsten van het plan van aanpak Gala goed volgen en sturen bij waar nodig, zodat we uitkomen op een effectieve uitvoering van het Plan van aanpak GALA.

Vervolg evaluaties

In het Plan van aanpak JOGG is aangegeven jaarlijks een evaluatie te sturen naar het college en de raad. In 2025 zijn we echter ook gestart met de Regionale JOGG-aanpak. Eind 2025/begin 2026 komt er een jaarevaluatie van Regionale JOGG Achterhoek voor de Raad. Om te voorkomen dat we teveel informatie over JOGG aan het college en de raad toesturen, geven we in de eerste helft van 2027 een evaluatie van het lokale Plan van aanpak JOGG van 2025 en 2026 samen met de Eindevaluatie GALA van Plan van aanpak GALA 2023-2026.

Bijlagen

1. Tussenevaluatie GALA 2023 en 2024 (openbaar).
2. Jaarevaluatie JOGG 2024 (openbaar).

GEZOND EN ACTIEF LEVEN AKKOORD (GALA)

Tussenevaluatie GALA 2023 – 2024

www.bronckhorst.nl

gemeente Bronckhorst

Inleiding

Het Plan van aanpak GALA is in september 2023 goedgekeurd door het college van B&W en werd definitief na een positief advies van de VNG. Sindsdien zijn we aan de slag. Per GALA-programma zijn er gemeentelijke trekkers die programma's implementeren en budgetten beheren. Deze tussenevaluatie GALA informeert het college van B&W en de gemeenteraad over de tot nu toe behaalde resultaten.

De monitorcijfers gevende stand van zaken rondom gezondheidsthema's bij de verschillende groepen inwoners weer. Het is nog te vroeg om effecten van het Plan van aanpak GALA te zien. Sinds het indicatoredocument van 2023 zijn de Gezondheidsmonitor Jeugd en Gezondheidsmonitor Jongvolwassenen verschenen. De gemeente kijkt niet veel af van de regio Achterhoek en Noord- en Oost-Gelderland. Verschillen kunnen komen door andere interventies, beleid en landelijke ontwikkelingen.

Een opvallende ontwikkeling is de toename van roken, vaperen en alcoholgebruik bij jongeren en jongvolwassenen. De mentale gezondheid van jongeren verslechterde, maar stabiliseert nu en stress neemt af. Jongeren in Bronckhorst bewegen vaker en sporten meer dan gemiddeld in Nederland.

Er is een verschil in alcoholgebruik tussen Achterhoekse gemeenten en andere regio's. Het aantal jongeren op het voortgezet onderwijs dat alcohol drinkt en het aantal jongeren dat binge drinkt, neemt toe, vooral in Bronckhorst. Ook het aantal zware drinkers onder jongvolwassenen stijgt.

Onder zware drinkers worden personen verstaan die minstens één keer per week minimaal vier (voor vrouwen) of zes (voor mannen) glazen alcohol op één dag drinken. Binge drinken houdt in dat een persoon vijf of meer alcoholische consumpties bij één gelegenheid drinkt.

Leeswijzer

Deze tussenevaluatie van het Plan van Aanpak GALA 2024 – 2026, geeft een overzichtelijke weergave van de inspanningen en behaalde doelen in de periode tot en met 2024 van dit project. Ook staat omschreven wat de komende twee jaar aan acties worden gedaan en wat we daarvoor nodig hebben. We gebruiken hiervoor steeds een terugkerende basis:

Wethouder Hans Puijk: “Ik ben trots op wat we in de afgelopen jaren in Bronckhorst neer hebben gezet. We investeerden flink in de samenwerking met maatschappelijke organisaties en de uitvoering van activiteiten. Zo werken we integraal aan preventie, gezondheid van inwoners en een stevige sociale basis.”

Inhoud

Inleiding	1
Leeswijzer	1
1. Sport, bewegen en cultuur	3
1. Lokaal Sportakkoord	3
2. Brede Regeling Combinatiefuncties	4
2. Gezondheid & Sociale Basis.....	6
3. Terugdringen Gezondheidsachterstanden	6
4. Kansrijke Start	7
5. Mentale Gezondheid.....	8
6. Aanpak overgewicht en obesitas	9
7. Valpreventie.....	10
8. Gezonde Leefomgeving.....	12
9. Vroegsignalering alcoholproblematiek	13
10. Versterken sociale basis	14
11. Mantelzorg.....	15
12. Eén tegen Eenzaamheid.....	16
13. Welzijn op recept	17
3. Ondersteunende onderdelen	19
14. Versterking kennis- en adviesfunctie GGD.....	19
15. Coördinatiekosten regionale aanpak preventie	20
4. Conclusies van alle GALA-programma's.....	21
4.1. Wat zijn de belangrijkste conclusies.....	21
4.2. Wat hebben we nodig om de planningen van de programma's te halen.....	21
4.3 Hoe gaan we verder.....	21
Bijlage: Verhalen uit het veld.....	23

1. Sport, bewegen en cultuur

1. Lokaal Sportakkoord

Input

Plan van aanpak GALA, Lokaal sportakkoord.

Inspanningen

Regionaal: samenwerking met 'Achterhoek in beweging', deze sluit aan bij lokaal overleg met de stuurgroep. Er is een regionaal sportakkoord wat de lokale lijn goed weergeeft.

Output

Het beschikbaar hebben van middelen maakt het mogelijk voor verenigingen om de leefbaarheid en aantrekkingskracht van hun club te versterken. Voorbeeld zwembad "In de Dennen" in Vorden. Zij hebben hun activiteiten uitgebreid met een cursus borstcrawl en bootcamp, aquafitlessen. Ander voorbeeld is de Quintus-loop door de handbalvereniging. Ook heeft het sportakkoord bijgedragen aan de initiatieven van project 'Leefbaar en Sportief Bronckhorst'.

Outcome

Organisatie en deelnemers gaven aan dat ze tevreden waren over het verloop van de Quintus-loop, de goede organisatie, de sfeer en fijne vrijwilligers. Er was een hoge opkomst en goed weer.

Planning

Plan van aanpak lokaal sportakkoord vormgeven in voorjaar 2025. Laten aansluiten op regionaal sportakkoord.

Kansen

In gesprek blijven met de (sport)verenigingen. Weten wat er speelt en welke wensen er zijn. Sport als doel en ter preventie benutten, Thema's zoals 'Toegankelijk', 'Veilige sport waarborgen', 'Samenwerking' en 'Vaardig in bewegen'. Blijven stimuleren bij verenigingen, organisaties en inwoners zodat jong en oud leven lang kan bewegen/sporten.

Verbeteringen

Integraal samenwerken, zowel intern als extern. Stuurgroep als schakel naar het veld. Stuurgroep haalt wensen op en stemt mogelijkheden af met gemeente en Achterhoek in beweging. Sport is prima middel om te verbinden. Bewegen geeft plezier, is goed voor je gezondheid en sociale cohesie. Stuurgroep als schakel naar het veld. Stuurgroep haalt wensen op en stemt mogelijkheden af met gemeente en Achterhoek in beweging.

2. Brede Regeling Combinatiefuncties

Input

Plan van aanpak GALA, Programma Brede regeling combinatiefunctionarissen.

Inspanningen

Regionaal:

Samenwerkingsverband met Achterhoek in Beweging.

Concreet: overlegstructuur coördinatoren buursportcoaches & projectleiders uniek sporten, inclusief sporten en beweegmakelaars.

Lokaal

- Verenigingsondersteuning door inzet workshops/cursussen, 1-1 ondersteuning en nieuwsbrieven ± 4 per jaar.
- Train de trainer (Vraaggerichte inzet en Positief coachen)
- Opstarten vernieuwend sportaanbod

Samenwerking met onderwijs, verenigingen, sociaal domein en zorgprofessionals is nog steeds groeiende. Kortere lijnen betekent steeds meer aan de voorkant (preventief werken).

Output

- Wekelijks werkt er op 16 van de 17, basisscholen een vakleerkracht bewegingsonderwijs vanuit team Combinatiefunctionarissen. Hiermee bereiken we wekelijks zo'n 2000 leerlingen.
- Structureel naschools sport en culturaanbod voor kinderen van 4 t/m 23 jaar op meerdere plekken. Gemiddeld 100 deelnemers per week.
- (Mede) organiseren van (schoolvoetbal en handbal) toernooien en evenementen.

Wekelijks contact met zeer veel verschillende inwoners, verschillende leeftijden en verschillende achtergrond. (>2500).

Outcome

Quote ouders: 'Wat ontzettend fijn dat mijn kind mee kon schaatsen en zo kennis kon maken met de sport. Dat hadden wij zelf nooit kunnen doen voor hem.'

Quote van samenwerkende partij Halmac motorsport: 'Het was weer een mooie dag, door opschalen van mini-motoren, kon alle jeugd kennis maken met deze mooie sport. Door samenloop van afspraken was toevallig ook iemand van de KNMV (motorsportbond) aanwezig, hij was zeer enthousiast over hoe deze samenwerking van gemeente, scholen, buurtsportcoaches, vereniging en commerciële partijen op zo'n dag samenwerken, Uniek in Nederland!'

Planning

- Verdiepen en versterken van huidig aanbod.
- Vraaggericht nieuw sportaanbod opzetten, eventueel samen met een vereniging of stichting.

Pilot inzet Combinatiefunctionarissen op BSO's. Alle inzet vakleerkrachten per sept 2025 in het primair onderwijs kostendekkend.

Kansen

- Het totale beweegaanbod naar hoger niveau tillen en nog hogere sportparticipatie in alle doelgroepen.

Verbeteringen

-
- Samenwerking met de sociaal consultants verdiepen; de preventieve inzet vanuit combinatiefunctionarissen kan in enige mate druk op sociaal consultants verminderen en kostenbesparend zijn.
 - Meer samenwerken met externe partners zoals zorgpartners om de doelen te behalen en kwetsbare groepen te bereiken.
 - Bekendheid vergroten van onze activiteiten door onze communicatiekanalen beter te benutten.
-

2. Gezondheid & Sociale Basis

3. Terugdringen Gezondheidsachterstanden

 Input	- Plan van aanpak GALA, Programma Terugdringen gezondheidsachterstanden. - Vanaf juni 2023 zijn we JOGG gemeente. - Plan van aanpak JOGG vastgesteld door college B&W op 23 april 2024. - Samenwerkingsovereenkomst met JOGG Nederland is getekend en loopt tot en met 2026.
 Inspanningen	- Lokaal Werknet JOGG opgezet. - Samenwerking met Platform Achterhoek Food en Agora voor gezonde sportkantines. - Ambitiedocument: 'Gezonder voedselaanbod gemeenten' ondertekend door de wethouder.
 Output	Er zijn allerlei activiteiten georganiseerd, o.a.: (zie hiervoor ook de factsheet JOGG): - Gezonde maaltijd op 2 kinderdagverblijven georganiseerd tijdens Nationaal schoolontbijt - Er zijn drie sportkantines in gesprek gegaan over de JOGG-TeamFit aanpak - Groenteboxjesprogramma's is op 2 kinderdagverblijven gedraaid 3 maanden. - Kookworkshops voor kinderen en hun oma/opa/ouder.
 Outcome	Quote deelnemer kookworkshop: "Ik ga thuis meer koken. Ik wil dan ook meer gezonde producten gaan gebruiken zoals verse groenten en fruit. Want koken is heel erg leuk om te doen. En dan is het ook fijn om te weten dat je gezond en lekker kookt".
 Planning	- Uitbreiding groenteboxjesprogramma. - Uitbreiden en versterken samenwerking lokale Werknet. Vormgeven gezonder aanbod in de kantine van de gemeente.
 Kansen	Regionale JOGG aanpak start 2025, om zo een grotere doelgroep te kunnen bereiken (Bijvoorbeeld Voortgezet Onderwijs (VO)).
 Verbeteringen	Communicatie en bekendheid JOGG vergroten bij professionals in het Werknet, zodat ze ons ook makkelijker weten te vinden.

4. Kansrijke Start

 Input	Plan van aanpak GALA opstellen, Programma Kansrijke Start.
 Inspanningen	- We organiseerden in 2023 en 2024 in de West Achterhoek (Bronckhorst, Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek) 4 bijeenkomsten met ketenpartners in de geboortezorg. Gemiddeld waren er per bijeenkomst 17 deelnemers. Tijdens deze bijeenkomsten inventariseerden we o.a. wat er allemaal al is op het gebied van Kansrijke Start en waar nog wat mist. Ook was er een themabijeenkomst met casussen uit de praktijk. - Bestaande interventies zoals 'HomeStart', 'Voorzorg' en 'Nu Niet Zwanger', zijn voortgezet.
 Output	De bijeenkomsten leverden o.a. een contactpersonenlijst op en een korte beschrijving van werkzaamheden per organisatie. Daarnaast richtten we zorgpaden in, zodat voor iedereen duidelijk is welke route te volgen voor bijvoorbeeld zwangeren met psychische problemen. Een andere belangrijke opbrengst is dat ketenpartners elkaar nu kennen en elkaar sneller weten te vinden. Bereik bestaande interventies 2023: - Homestart 7 gezinnen - Voorzorg 5 trajecten waarvan er in 2023 twee zijn afgesloten - Nu Niet Zwanger 16 cliënten, waarvan 14 besloten kinderwens uit te stellen, 1 besloot niet uit te stellen en 1 weet het nog niet. Aantallen 2024 komen pas bij de subsidieafrekening.
 Outcome	Geen cijfers beschikbaar.
 Planning	- Jaarlijks twee bijeenkomsten organiseren met de ketenpartners op verschillende nog nader te bepalen thema's. - Bestaande interventies continueren en verder werken aan de ketenaanpak Kansrijke start. - Samenwerking gemeenten West Achterhoek met POP poli Slingeland Ziekenhuis vormgeven.
 Kansen	Aansluiting zoeken met regionale Ketenaanpak Kansrijke Start vanuit het IZA, daar oppakken wat lokaal / subregionaal niet lukt.

Verbeteringen

Bekijken of huidige betrokken ketenpartners voldoende is of dat hier uitbreiding nodig is.

5. Mentale Gezondheid

Input

Plan van aanpak GALA opstellen, Programma Mentale Gezondheid.

Inspanningen

De weerbaarheidstrainingen worden onder de aandacht gebracht bij de basisscholen in de jaarlijkse 'Menukaart Combinatiefunctionarissen' van de basisscholen. De combinatiefunctionarissen gaan op gesprek bij de scholen om hier (onder andere) aandacht voor te vragen. De "Basistraining Rots & Water", werd gevolgd door sociaal-consulent in maart 2024.

Output

Organisatie van weerbaarheidstrainingen voor leerlingen van basisscholen met sociaal consulenten 2023 en 2024 (Rots & water).

- In 2023 is er 1 training geweest in 2e helft van het jaar. Daar hebben 10 leerlingen aan meegedaan
- In 2024 zijn er drie trainingen geweest gedurende het jaar. Daar hebben 30 leerlingen aan meegedaan.
- Daarnaast komen elementen uit rots en water, boksend opvoeden en judo in de klas tijdens de reguliere gymlessen aan bod.

Outcome

Combinatiefunctionaris: "De kleine veranderingen die je ziet bij aanvang van een training en na afloop van een training zijn super mooi om te zien. Als ik dan leerlingen op een ander moment tegenkom, dan is er een saamhorigheidsgevoel; vertrouwen dat is opgebouwd tijdens de training gaat door na afloop."

Planning

Bestaande interventies continueren.

Kansen

Gesprekken voeren met (basis)scholen over de mentale gezondheid en de kansen/verbeteringen die daarin te maken zijn.

Verbeteringen

Nagaan of er voldoende betrokken partners zijn, of dat uitbreiding nodig is. Hiervoor gesprekken aangaan met de (basis)scholen.

6. Aanpak overgewicht en obesitas

Input

- Plan van aanpak GALA opgesteld, Programma Overgewicht en obesitas.
- Overeenkomst: 'Kind naar Gezonder Gewicht', ondertekend.

Inspanningen

Regionale samenwerking:

- Overlegstructuur voor ketenaanpak Overgewicht en obesitas opgezet met lokale projectleiders uit de Achterhoek. (IZA)

Lokaal

- Opzetten lokale ketenwerkgroep
- Eerste startbijeenkomst september 2024 met lokale ketenpartners
- Aangesloten bij het participatieoverleg om de rol van de centrale zorgverlener (CZV) en centrale zorgcoördinator (CZC) nader toe te lichten.

Output

- Start centrale zorgverlener voor de ketenaanpak kinderen. CZV is begonnen met het begeleiden van twee gezinnen in de gemeente Bronckhorst.
- Start centrale zorgcoördinator voor de ketenaanpak volwassenen.
- GLI-trajecten voor volwassenen: Slimmer, X-fitt en Cool lopen alle drie in de gemeente Bronckhorst.

	GLI-traject	2023	2024
Fysiotherapie Janssen van den Berg	SLIMMER	2 groepen (14)	3 groepen (25)
AeroFitt (Hengelo en Zelhem)	X-Fittt	Lopen momenteel 150 trajecten	
MedSupport	SLIMMER	9 groepen (90)	
EOS Fysiotherapie (Janssen van Dijke)	Cool	8 groepen (80)	

Outcome

"De GLI heeft me geholpen om stap voor stap gezonder te leven. Ik heb nu meer energie en weet beter welke keuzes bij mij passen. De begeleiding was motiverend en het fijne is dat je het samen met anderen doet!"

Planning

- Tweejaarlijks een bijeenkomst organiseren met lokale ketenpartners.
- Sinds januari 2025 is Fysio Zelfhem ook begonnen met het aanbieden van het GLI traject Cool.
- In april 2025 worden er extra centrale zorgverleners en kinderleefstijlcoach vanuit de regio opgeleid.
- Twee buurtsportcoaches plus ronden in april 2025 de opleiding tot leefstijlcoach af.

Kansen

- Opzetten laagdrempelige leefstijlinterventie (LEFF) voor kinderen met overgewicht en een ouder/verzorger en het extra verpleegkundig onderzoek uitvoeren voor groep 4 van basisscholen.
- Voor volwassenen is het volwassenfonds sinds 1 januari 2025 beschikbaar in onze gemeente, bedoeld voor volwassenen met beperkte financiële mogelijkheden om te gaan sporten.
- Nader verkennen en opzetten van de interventie 'Samen Sportief in Beweging' (GLI volwassenen).

Verbeteringen

- Verbinding tussen sociaal en zorgdomein versterken.
- Landelijke erkenning GLI voor kinderen moet nog worden vastgesteld.

7. Valpreventie

Input

Plan van aanpak GALA, programma Valpreventie.

Inspanningen

Regionaal:

- Overlegstructuur met lokale projectleiders ketenaanpak valpreventie uit de Achterhoek.

Lokaal

- Oprichting lokale werkgroep valpreventie met overlegstructuur (fysiotherapie, ergotherapie en een indirecte schil van stakeholders zoals diëtisten, podotherapeuten, zorg, huisartsen, POH, sociaal-domein).
- Inkopen van valpreventieve beweeginterventies voor 65-plussers met een matig valrisico bij fysiotherapeuten.
- Uitvoer van valpreventieve interventie en voorlichting voor 65-plussers met een laag valrisico.
- Organisatie van Gezondheidschecks om een start te maken met valrisico-inschattingen.
- Een samenwerkingsovereenkomst en bijbehorend uitvoeringskader is opgesteld voor het uitvoeren van

	valpreventieve beweeginterventies (matig-risico) door fysiotherapeuten.
 Output	- 7 fysiotherapiepraktijken hebben de samenwerkingsovereenkomst getekend en bieden valpreventieve beweeginterventies aan voor de matig-risico groep. - Vanuit het sociaal-domein is er daarnaast 6 keer 'Blieven Staon' georganiseerd. - In 5 kernen in Bronckhorst zijn in 2023 en in 2024 Gezondheidschecks georganiseerd. In 2024 werden totaal 105 Gezondheidschecks uitgevoerd inclusief valrisicotest. - Eind 2023 is gestart met Blieven Staon, de valpreventie cursus voor mensen met een laag risico. Hieraan hebben 9 mensen deelgenomen. - In 2024 is gestart met het afsluiten van overeenkomsten met de fysiotherapeuten voor het volgen van valpreventieve beweeginterventies voor mensen met een matig valrisico. In totaal hebben in 2024, 170 inwoners van 65 jaar en ouder met een laag en matig valrisico een valpreventieve beweeginterventie gevolgd. - De samenwerking met lokale partijen is verstevigd.
 Outcome	Quote van deelnemer cursus 'Blieven Staon': "Je word je bewust dat je als 65+er minder beweeglijk bent en krachtverlies en balansproblemen krijgt. Je hebt door deelname minder kans om te vallen. Daar gaat het om. En natuurlijk was het gezellig."
 Planning	- Uitbreiding van gezondheidschecks. - Inzetten van het 'Sterk Staon Checkpunt' (valrisico inschattingen). - Nieuwe inkoopcontracten afsluiten met fysiotherapie interventies voor inwoners met een matig-valrisico. - 'Blieven Staon' voor inwoners met een laag-valrisico aanbieden.
 Kansen	- Meer bekendheid geven aan valpreventieve activiteiten bij inwoners. - Inzetten op beweegaanbod in het sociaal domein waarbij kracht, coördinatie en balans worden getraind. -
 Verbeteringen	Communicatie en bekendheid valpreventie vergroten bij professionals en inwoners.

8. Gezonde Leefomgeving

 Input	Plan van aanpak GALA, Programma Gezonde leefomgeving. Projectplan Gezonde leefomgeving opgesteld en in het OT besproken en vastgesteld.
 Inspanningen	Projectleider sociaal domein en mede-projectleider gevonden in het fysieke domein. 0-meting is opgezet om bewustwording en kennis tav gezondheid in de leefomgeving te meten bij medewerkers.
 Output	- 0-meting is uitgevoerd in 2023 bij interne collega's van diverse domeinen. - Inspiratiesessie in 2023 waarbij allerlei beleidsadviseurs uit diverse domeinen van de gemeente betrokken waren. Een aftrap van het project is gedaan ism wethouders. Adviesbureau OBB heeft ons meegenomen in trends en ontwikkelingen in de gezonde leefomgeving. Er is verbinding gelegd met Bronckhorst als JOGG-gemeente. - Interactieve bijeenkomst georganiseerd over project Gezonde leefomgeving in 2024 bij cluster Wonen en werken. - De twee projectleiders zijn aangesloten geweest bij diverse trajecten in het fysieke domein in 2024 met als doel verbindingen tot stand te brengen, te adviseren over de gezonde leefomgeving en om leerervaringen op te doen die later bij een integrale bijeenkomst gedeeld kunnen worden.
 Outcome	Wethouder Emmeke Gosselink: "Een gezonde leefomgeving is een saté-prikker door alles wat we doen". Vraag Programmaregisseur Wonen: "Hoe zie je de gezonde leefomgeving in relatie met de woningbouwopgave?" "We kunnen koppelkansen in woningbouwplannen maximaal benutten om doelstellingen te behalen voor de gezonde leefomgeving". Bij interactieve presentatie door projectleiders Gezonde leefomgeving met cluster Wonen en werken: "We doen eigenlijk al best veel om gezondheid te integreren in het fysieke domein".
 Planning	- Uitvoeren van wijkscan in Zelhem. - Interactieve bijeenkomst organiseren voor collega's uit diverse beleidsterreinen en domeinen om leerervaringen terug te koppelen en kennis te delen. - Aansluiten bij projecten in het fysieke domein. - Onder de aandacht brengen van subsidies/ financiële mogelijkheden gericht op gezonde leefomgeving. - Borging van project Gezonde leefomgeving. - Eindmeting uitvoeren van dit project.

Kansen

- Er zijn regionale - en landelijke ontwikkelingen en onderzoeken die ook na 2025 voor input zullen zorgen voor de input voor borging van de doelstelling van dit project.
- Nagaan voorwaarden bij Fonds Bovenwijks.
-

Verbeteringen

Aandacht voor financiering die de uitvoering van plannen gericht op een gezonde leefomgeving met zich meebrengen.

9. Vroegsignalering alcoholproblematiek

Input

Plan van aanpak GALA, Programma Vroegsignalering alcoholproblematiek.

Inspanningen

Plan van aanpak voor lokale verslavingspreventie opgesteld in samenwerking met Iris in de buurt (Iriszorg Preventie Achterhoek). Dit heeft geresulteerd in een Subsidieaanvraag voor 2023, 2024 en 2025.

Output

- Er zijn drie Alcoholpreventiecursussen georganiseerd in 2024. In totaal hebben 53 deelnemers deelgenomen aan de cursus. Met het goed afronden van de cursus ontvingen allen een voucher waarmee het gratis rijbewijs opgehaald kon worden.
- Bij 6 cursussen: 'Blijven Stoan' is alcoholpreventievoorlichting gegeven in 2023 en 2024. Hierbij waren totaal 89 deelnemers. Tijdens de cursus is 1 cursusmoment ingepland voor de voorlichting over alcohol gebruik, al dan niet in combinatie met medicijnen.
- Training aan sociaal consulenten en jongerenwerker over 'Vroegsignalering en begeleiding bij risicovol alcoholgebruik' in 2024.

Outcome

Quote ouder: Wat goed dat jullie dit doen, ik heb mijn dochter gezegd dat ze zich moet opgeven. Ze heeft het wel nodig 😊, er blijft altijd wel iets hangen als het gaat om alcohol! En vreemde ogen dwingen, hoop ik?!"

Planning

- Het Plan van aanpak 2025 (Subsidieaanvraag van Iris in de buurt), uitvoeren.
- Nieuwe interventie "De Grote overstap" uitvoeren.
- Ook in 2025 weer de actie om een gratis rijbewijspasje op te halen na het volgen van de Alcoholpreventiecursus en na het behalen van het rijbewijs.

 Kansen	- Nieuw subsidiebeleid koppelen aan gezonde en veilige sportomgeving kan het proces NIX18, rookvrije accommodatie en gezondere sportkantine versnellen. - Mogelijk een regionale aanpak gaan opstellen en uitvoeren vanaf 2026 als er een vervolgakkoord IZA/AZWA komt als aanvulling op lokale aanpak.
 Verbeteringen	Het bewustzijn van gezonde (sport)omgeving bevorderen door de mogelijkheid om de JOGG- regisseur en de TeamFit-coach in te zetten, meer onder de aandacht te brengen.

10. Versterken sociale basis

 Input	Plan van Aanpak GALA, Programma Sociale basis.
 Inspanningen	Een plan van aanpak met afspraken (subsidieopdracht) voor het te starten van een Vrijwilligerspunt. - Leefbaar en sportief Bronckhorst: Vergroten van de leefbaarheid en het ontmoeten van elkaar in dorpen en kernen, door het houden van sessies met inwoners en (sport)verenigingen, om te komen tot initiatieven in hun eigen omgeving. Hiervoor zijn gebiedsplannen opgesteld.
 Output	- Ondersteuning en matching van individuele vrijwilligers, schakel voor ondersteuning van vrijwilligersorganisaties, maatschappelijke organisaties en ondernemingen. - Leefbaar en sportief Bronckhorst: - o 28 goedgekeurde initiatieven. - o 8 nog niet besluitrijpe initiatieven. - o 12 afgewezen initiatieven (die veelal alsnog een andere subsidie krijgen).
 Outcome	Leefbaar en sportief Bronckhorst: Quote inwoner: 'Sinds we weten dat we budget krijgen zit er zoveel energie bij de mensen in het dorp, iedereen wil meehelpen'. Quote inwoner: "Jullie (gemeente) hebben geen idee wat dit proces betekent voor ons dorp. Het elkaar hier vanavond ontmoeten, praten over de toekomst van ons dorp. Fantastisch".
 Planning	Leefbaar en sportief Bronckhorst: - Vervolg op de acht initiatieven die nog niet besluitrijp zijn maar wel veel potentie hebben. - Ondersteuning van welzijns- en vrijwilligersorganisaties. -

Kansen

Leefbaar en sportief Bronckhorst:

Het draagt bij aan meer leefbaarheid, sociale cohesie en participatie in de kernen en (sport)verenigingen.

Verbeteringen

Leefbaar en sportief Bronckhorst:

Door meer initiatieven van inwoners in de kernen en verenigingen uit te voeren, krijgen we meer leefbaarheid en sportiviteit in de gemeente. Hierdoor neemt de gelegenheid voor ontmoeting toe.

11. Mantelzorg

Input

Plan van Aanpak GALA, Programma Mantelzorg.

Inspanningen

Overleg met werkgevers(verenigingen) in Bronckhorst (de industriële kring 16 mei 2024 en detailhandelsoverleg 22 mei 2024) met informatie over mantelzorg.

Output

Een toolkit voor werkgevers in de vorm van een PowerPointpresentatie met informatie die te gebruiken is voor verdere informatiebijeenkomsten.

Outcome

Bewustwording bij werkgevers over mantelzorgers en welke rol zij als werkgever kunnen spelen bij ondersteuning aan mantelzorgers. Op 16 mei 2024 een overleg gevoerd met de industriële kringen en op 22 mei 2024 een overleg met de bedrijvenkringen.

Planning

- Verbeteren digitale informatievoorziening.
- Vernieuwen Mantelzorgwijzer.
- Onderzoeken en ontwikkelen van nieuwe laagdrempelige vormen van respijtzorg, zonder indicatie. Hierbij aansluitend bij individuele behoeften.

Kansen

Ook regionaal inventariseren welke kansen er liggen om samen op te trekken als het gaat om mantelzorgondersteuning, laagdrempelige vormen van respijtzorg of de bewustwording van mantelzorg onder de werkgevers.

Verbeteringen

De informatievoorziening en het bereik van mantelzorgers vergroten.

12. Eén tegen Eenzaamheid

Input

Plan van Aanpak GALA, programma Een tegen eenzaamheid

Inspanningen

- Stichting Present opdracht gegeven om zich in te zetten voor signalering, activering en begeleiding van mensen.
- Subsidieopdracht aan Stichting Present.

Output

- Signalering, activering en begeleiding van mensen.
- Er zijn in 2024, 45 projecten en trajecten geweest. De projecten variëren van praktisch, door bijvoorbeeld te helpen met de tuin opknappen of in huis klusjes doen, tot sociale projecten, waarbij er een uitstapje of sociale activiteit werd ondernomen
- Inzet combinatiefunctionarissen voor passend sport/cultuur aanbod en faciliteren aanbod voor inwoners van 65+ .

Outcome

“De inwoner is erg blij met alle hulp en het uiteindelijke resultaat in de voortuin. Het heeft ook wat moois teweeggebracht want de burens hebben aangeboden om vaker te helpen met het onderhoud van de tuin voor en achter.”

Planning

- Doelen en resultaten rondom vermindering eenzaamheid opnemen in het subsidiebeleid welzijnsstichtingen.
- Aansluiten bij landelijke aanpak ‘Een tegen eenzaamheid’ en implementeren van Actieplan.
- Opzetten lokaal ouderennetwerk en uitvoeren van activiteiten door dit netwerk.
- Inzet passend sport/cultuur aanbod faciliteren 65+.

Kansen

De lokale infrastructuur benutten, zoals het opzetten van een lokaal ouderennetwerk.

Verbeteringen

Meer inzetten op een gestructureerde lokale aanpak met actieplan.

13. Welzijn op recept

Input

Plan van aanpak GALA opgesteld, programma Welzijn op recept.

Inspanningen

Regionaal

Projectgroep is opgezet met overlegstructuur met 1 vertegenwoordiger namens de Achterhoekse gemeenten, welzijn en 2 huisartsenorganisaties als deelnemer (IZA).

Lokaal

Lokale werkgroep 'Welzijn op recept' opgezet met overlegstructuur. (Wijkmanagers huisartsenorganisaties, Proscop, sociaal consulent en lokale projectleider gemeente).

- In 2023 is een bijeenkomst georganiseerd om de samenwerking te versterken bij 'Welzijn op recept', voor alle huisartsen en Poh-ers, Wijkmanagers huisartsenorganisaties, Proscop, Manager Participatie, sociaal consulenten, lokale projectleider en beleidsadviseurs van de gemeente.
- Monitoring is lokaal Geïmplementeerd volgens regionale aanpak.
- Stappenplan voor huisartsenpraktijken ontwikkeld en folder voor deelnemers.
- Gesprekken in de 5 kernen zijn gevoerd tussen sociaal consulenten en de huisartsen/Poh-ers.
- Er is 21 x Welzijn op recept uitgevoerd. (9 x in 2023 en 12 x in 2024).
- De voornaamste verwijfsredenen naar 'Welzijn op recept' zijn: 'mentaal welbevinden', 'kwaliteit van leven', 'meedoen' en 'financiën'.
- Deelnemers van 'Welzijn op recept' zijn verwezen naar activiteiten gericht op ontmoeten en vrije tijd.
- Alle huisartsenpraktijken verwijzen naar 'Welzijn op recept' via het systeem VIP-Live.
- Inmiddels verwijzen 13 huisartsenpraktijken naar 'Welzijn op recept'.

Output

Outcome

Quote van deelnemer aan Welzijn op recept:

“Een man van 82 uit Hengelo was eenzaam en is via een welzijnsrecept doorgestuurd naar het sociale team. Hij wist niet meer hoe hij de draad op moest pakken na het overlijden van zijn vrouw. Een sociaal consulent, heeft verschillende gesprekken gehad en deze heeft meegedacht met verschillende activiteiten en hem informatie gegeven en gemotiveerd om verschillende dingen te proberen. Op 3 september 2024 zegt hij dat hij weer voldoende bezigheden heeft en heeft de uitspraak: “Het leven lacht me weer toe”.

Quote van huisarts:

“Fijn dat we nu via VIP-Live kunnen verwijzen en de resultaten teruggekoppeld krijgen. Het is belangrijk dat we weten dat onze patiënten goed terechtkomen”.

Planning

- Het ziekenhuis SKB gaat vanaf 2025 ook werken met ‘Welzijn op recept’. De verpleegkundig specialisten verwijzen naar sociaal consulenten Welzijn.
- Bijeenkomst voor wijkmanagers huisartsorganisaties en sociaal consulenten om een uniform werkproces met elkaar te bespreken.
- Overleg in de 5 kernen tussen huisartsen/Poh-ers en sociaal consulenten om samenwerkingsafspraken te maken.
- Toename van het aantal verwijzingen naar ‘Welzijn op recept’.

Kansen

- Meer ‘Welzijn op recepten’.
- ‘Welzijn op recept’ is structureel onder de aandacht.
- Via Vip-live wordt er altijd een terugkoppeling aan de huisarts gegeven ook wanneer er geïndiceerd zorg wordt ingezet of verwezen wordt naar een voorliggende voorziening.

Verbeteringen

De sociaal consulenten onderhouden contact met de huisartsen en koppelen hun acties terug.

3. Ondersteunende onderdelen

14. Versterking kennis- en adviesfunctie GGD

	Voorstel van de GGD voor invulling van dit programma in overleg met de 8 regiogemeenten om het 'Kompas Volksgezondheid' te ontwikkelen.
Input	
	De GGD heeft een nieuw Kompas Volksgezondheid ontwikkeld. Dit gebruiksvriendelijke en interactieve platform geeft ons toegang tot actuele gegevens over de gezondheid en het welzijn van onze inwoners.
Inspanningen	
	Databank met interactieve dashboards en publicaties. Zie de website: www.kompas.ggdnog.nl .
Output	
	Data voor tussenevaluatie GALA.
Outcome	
	De GGD komt met een voorstel voor ondersteuning GALA voor 2025 en 2026 in afstemming met de 8 regio-gemeenten. Het Kompas Volksgezondheid wordt in ieder geval nog aangevuld en doorontwikkeld in 2025 als onderdeel van dit voorstel.
Planning	
	De GGD kan ons ondersteuning bieden bij duiding van de data.
Kansen	
	Zorgen voor goede afstemming met de acht regio-gemeenten door de GGD.
Verbeteringen	

15. Coördinatiekosten regionale aanpak preventie

 Input	Plan van aanpak GALA.
 Inspanningen	- Opstellen van IZA Regiobeeld, opstellen van het IZA-Regioplan en de werkagenda. - Opstellen van IZA begroting 2023 en 2024. - Overlegstructuur Ambtelijk Overleg Publieke Gezondheid (AO PG) en Accounthoudersoverleg van Thematafel de Gezondste regio, met de 8 regio-gemeenten. - Meedenken in opzet regionale werk- en mandaatstructuur. - Inzet bij regionale werkgroep ketenaanpak Kansrijke start.
 Output	- IZA regiobeeld, IZA Regioplan en IZA Begrotingen. - Bepalen inrichting en begroting van de 5 ketenaanpakken. Vastgestelde werk- en Mandaatstructuur.
 Outcome	Nvt.
 Planning	- (Door-)ontwikkeling van de regionale preventie infrastructuur in samenwerking met zorgverzekeraar Menzis. - Verder vormgeven en uitvoeren van de werkagenda van het IZA Regioplan. -
 Kansen	Samen langer gelukkig en gezond leven! (Titel Regiovisie in de Achterhoek).
 Verbeteringen	Vacature voor regionale projectleider IZA bij mandaathoudende gemeente Doetinchem - en vacature programma manager IZA invullen.

4. Conclusies van alle GALA-programma's

4.1. Wat zijn de belangrijkste conclusies

De belangrijkste conclusie is dat bij het overgrote deel van de programma's, de implementatie van de interventies verloopt volgens planning.

Door de GALA-programma's zijn we bovendien meer integraal gaan werken (Health in all policies), met meerdere beleidsdomeinen.

We werken intensiever samen met externe, maatschappelijke partners.

Er is een impuls gegeven aan de samenwerking tussen het ministerie van VWS, gemeenten, Zorgverzekeraars, en GGD'en bij bestaande en nieuwe preventieve maatregelen.

Het kost tijd om de gezondheid te verbeteren.

4.2. Wat hebben we nodig om de planningen van de programma's te halen

- De Brede SPUK GALA loopt van 2023 tot en met 2026. Een aantal onderdelen binnen deze specifieke uitkering lopen eind 2025 al af. Vanuit het Rijk is er op dit moment nog geen duidelijkheid over toekomstige financiering van GALA. De verwachting is dat de Brede SPUK GALA overgeheveld wordt naar het gemeentefonds, maar voor welke onderdelen en voor welk bedrag is onbekend. Daarnaast geldt dat bij overheveling van een specifieke uitkering naar het gemeentefonds de middelen niet langer geormerkt zijn. Het is aan de gemeente in hoeverre deze middelen dan nog voor GALA worden ingezet.
- Personele inzet is nodig bij een aantal programma's. Bij de gemeente en bij maatschappelijke organisatie en ketenpartners.
- Samenwerking met de ketenpartners. Zij moeten tijd maken en daarvoor prioriteiten stellen.

4.3 Hoe gaan we verder

De komende periode in 2025 en 2026 zal verder gewerkt worden aan de uitvoering van het Plan van aanpak GALA.

Er zijn de afgelopen periode flinke stappen gezet met de implementatie van de 5 ketenaanpakken regionaal en lokaal (Kansrijke start, Kind naar Gezonder gewicht, Volwassenen naar Gezond Gewicht, Valpreventie en Welzijn op recept). Het regionaal projectleiderschap bouwen we hierbij af in 2025.

Voor de verdere uitvoering van programma 'Een tegen eenzaamheid' en voor programma Mantelzorg is personele inzet nodig.

Omdat het tijd kost om aan gezondheid te werken benadrukt het RIVM dat de activiteiten die in het GALA zijn afgesproken, langer moeten doorgaan dan het akkoord duurt (RIVM, GALA Monitor 2024, Eerste stand van zaken).

We blijven de uitkomsten van het plan van aanpak Gala goed volgen sturen bij waar nodig, zodat we uitkomen op een effectieve uitvoering van het Plan van aanpak GALA. Wanneer straks de middelen niet meer via SPUK beschikbaar zijn hebben we op die manier een goede basis om op voort te bouwen.

Bijlage: Verhalen uit het veld

Kookworkshop ‘Het gezonde kerstdiner’

Gemeente Bronckhorst zet zich in om kinderen en volwassenen enthousiast te maken voor een gezonde leefstijl. In december organiseerden de combinatiefunctionarissen de Kookworkshop ‘Het gezonde kerstdiner’. Met het uitgangspunt: “Gezond kan ook heel lekker en betaalbaar zijn.”

Er waren twee groepen die mee deden aan de workshop. In de eerste groep gingen kinderen met 2 begeleiders, zelfstandig aan de slag. In de tweede groep kwamen kinderen samen met hun ouder, of oma. Naast tips over snijtechnieken, afwegen van ingrediënten, grillen en uitleg hoe keukenapparatuur werkt, deed iedereen mee aan het schijf van vijf spel en werd er tussendoor een energizer gegeven.

Wij vroegen twee kinderen waarom zij meededen aan deze workshop.

Luuk, waarom deed jij aan deze workshop mee? “Ik wil later kok worden en ik hou van koken. Dit was voor mij dé kans om ook eens in een horeca-keuken te kijken.”

Je weet dus al wel best veel over koken. Heb je ook nog wat geleerd tijdens de workshop? Ik vond het interessant om meer te leren over hoe je moet snijden en ik kreeg tips over het koken. Het was ook echt heel leuk.”

Ga je nu dan ook thuis vaker koken? “Ja, ik ga thuis meer koken. Ik wil dan ook meer gezonde producten gaan gebruiken zoals verse groenten en fruit. Want koken is heel erg leuk om te doen. En dan is het ook fijn om te weten dat je gezond en lekker kookt.”

Amé kwam naar de tweede workshop, samen met haar oma Gonny. Amé: “Oma had dit voor mij als verrassing geregeld. Ik vond het superleuk. We hebben ook veel geleerd over gezonde voeding. En het leukste is toch wel dat ik samen met mijn oma aan het koken ben.”

Wat vond je het leukste van de workshop? “Ik vond het echt heel leuk om het voorgerecht te maken. En om de gerechten van de anderen te proeven. We hebben alle recepten mee naar huis gekregen. Dus ik ga ze zeker thuis nog een keertje maken.”

Pauline Voorendt over cursus Blieven staan: Leuk om te doen en je werkt balans en coördinatie

Bij het ouder worden, krijg je sneller klachten en loop je een groter risico om te vallen. Je coördinatie en balans gaan achteruit. Maar je kunt hier iets aan doen! Beweeg en maak je spieren sterker. Dat is precies wat Pauline Voorendt deed tijdens de cursus Blieven staan, welke door de combinatiefunctionarissen gegeven wordt. Wij stelden haar een aantal vragen.

Waarom deed je mee aan de cursus Blieven staan?

Ik zag de advertentie van de cursus voorbijkomen en als 65+ er het leek mij nuttig om hier aandacht aan te besteden. Ik ben zelf fysiotherapeute en pilatus docente geweest en ben daardoor geïnteresseerd in en op de hoogte van het nut en de noodzaak van bewegen. Dus ik dacht, ik meld me ook aan. Baat het niet, het schaadt zeker niet.

Het is nog niet aan de orde, maar het is belangrijk dat je je er bewust van bent.

Was je enthousiast over de cursus?

Ja, het was nuttig om deze cursus te doen. De veranderingen in je lijf komen geleidelijk, daar heb je nauwelijks erg in. Ik vond het dan ook heel fijn dat we startten met een kennismaking waarin besproken werd wat aan de orde zou komen. Daarna gingen we aan de slag met oefeningen. We kregen een map met alle huiswerkopdrachten en een bewegingsplanner met foto's van de oefeningen mee.

Tijdens de volgende bijeenkomsten deden we oefeningen in de gymzaal in Steenderen. Over een mobiliteitsbaan lopen en leren vallen op een dikke mat, is voor iedereen goed om te doen. Ook kwamen een ergotherapeut en fysiotherapeut als gastdocent langs. En er was aandacht voor veiligheid in je eigen huis. Het is nuttig om daarbij stil te staan. Liggen er losse kledjes? Is je trap wel veilig? Kun je goed bij lichtschakelaars?

De cursus was gezellig. Tijdens de sport en spel activiteiten hebben we erg met elkaar kunnen lachen. Een aantal deelnemers die die helemaal niet zo actief waren, hebben zich door deze ervaring aangemeld voor de groep 'Meer bewegen voor ouderen'. Weer anderen besloten samen te gaan zwemmen. Dat alleen al is winst.

Wat vond je Top?

De fysiotherapeut en de ergotherapeut hebben goede tips gegeven. Ook de bijeenkomsten over fietsveiligheid vond ik een eye opener. Als je minder fit bent, heb je minder kracht en balans. Dat maakt je onzeker waardoor je nog sneller valt. We hebben ook het dragen van helmen besproken. Veel mensen schamen zich als ze een helm dragen. Doordat je het er met elkaar over hebt, gaan er meer mensen met de helm fietsen en wordt de schaamte snel minder.

Heb je tips voor ons?

In mijn beleving kan de cursus wel wat korter. Tien weken is best wel lang. Nu moet ik ook zeggen dat wij in een goede groep hadden. In mijn beleving kun je, als de groep dat aankan, best een aantal lessen samenvoegen zodat je sneller door de stof heen gaat.

Ga je wat je hebt geleerd gebruiken in je dagelijks leven?

Ja. Wij bewegen al veel. Maar het is altijd goed om weer eens stil te staan bij de nut en noodzaak van de veilige situatie in je huis. En het was leuk om nieuwe mensen te ontmoeten.

Zou je iemand adviseren om mee te doen aan deze activiteit? En waarom?

Je wordt je bewust dat je als 65+er je mindere beweeglijkheid en krachtverlies en balansproblemen. Je hebt hierdoor minder kans om te vallen. Daar gaat het om. En natuurlijk was het gezellig.

Leefbaar en Sportief Bronckhorst

Samen met betrokken inwoners, verenigingen en organisaties bepaalden wat de komende jaren belangrijk is om de kernen van onze gemeente leefbaar en sportief te houden. Doel is een vitaal Bronckhorst waarin verenigingen en maatschappelijke voorzieningen toekomstbestendig en toegankelijk zijn voor iedereen. We organiseerden hiervoor bijeenkomsten op verschillende plekken in de gemeente. Veel mensen dachten met ons mee. Dit leidde tot 72 initiatieven die voor de zomer tijdens een feestelijke avond in Velswijk werden gepresenteerd aan een grote groep aanwezigen. Uiteindelijk dienden 48 initiatiefnemers een formele aanvraag in, waarvan er nu 28 startklaar zijn. Onder meer worden de sporthallen in Wichmond-Vierakker en Hoog-Keppel en de sportaccommodaties van PAX in Hengelo, ZZC'20 in Zelhem en VV Vorden in Vorden opgeknapt of verduurzaamd. Op meerdere plekken in de gemeente is er behoefte aan plekken om elkaar te ontmoeten en samen te komen, bijvoorbeeld in Kranenburg. Ook dit maken we mogelijk. In Olburgen vroegen meerdere organisaties een bijdrage voor een gezamenlijke opslag voor materialen. De gemeenteraad stelde voor de uitvoering van de initiatieven bijna 2 miljoen euro beschikbaar.

Gratis rijbewijspasje

Het gaat regelmatig goed mis met auto-ongelukken, soms met dodelijke afloop. Vaak gaat het om onervaren bestuurders en is er ook alcohol en/of drugs in het spel. Om jonge bestuurders (tot 23 jaar) bewust te maken van de gevaren van rijden onder invloed, nodigen we hen uit voor de alcohol-preventiecursus van Iriszorg. Maar voor wat hoort wat. Als zij de cursus volgen mogen zij gratis het rijbewijspasje bij de gemeente ophalen.

Coördinator combinatiefunctionarissen: “We organiseren de alcoholpreventiecursussen in samenwerking met IrisZorg, om jongeren te wijzen op de gevaren van het gebruik van alcohol en drugs in het verkeer. Op deze leeftijd overzien veel jongeren niet wat het doet met je lijf wanneer je alcohol of drugs hebt gebruikt. De cursus laat aan de hand van voorbeelden en vragen stellen, de deelnemers inzicht krijgen in de gevaren. Ook de opmerking: “Denk je ook niet dat je ouders liever hebben dat ze ‘s nachts gebeld worden om je op te halen, waarschijnlijk ook boos zijn, maar altijd liever dat dan een politieagent die voor hun deur staat” is eentje die blijft hangen bij de jongeren.

Hoe reageren de jongeren op de cursus?

“Jongeren doen veelal natuurlijk mee met de cursus omdat zij daarmee een gratis rijbewijspasje kunnen op halen. Anders zou de motivatie om te komen voor een heel aantal jongeren ontbreken. Maar op de avonden doen eigenlijk alle jongeren actief mee, komen leuke discussies op gang en natuurlijk is ook de grootspraak met hoeveel biertjes je nog op je fietsje naar huis gaat, een geliefd onderwerp. Dat ligt ook wel aan de opzet van de avond. We betrekken de jongeren bij de presentatie door vragen te stellen, hun mening te vragen en zeker niet alleen maar met een wijzend vingertje de avond vulling te geven. Het zijn daardoor best gezellige avonden waar we samen werken aan het bewustzijn van de gevaren van alcohol en drugs in het verkeer (en daarbuiten). En wat je leert met plezier, blijft beter hangen!”

Wat hoop je te bereiken?

“Ons team combinatiefunctionarissen wil zo veel mogelijk jongeren bereiken. Ieder ongeluk dat we kunnen voorkomen is al een plus. Door te rijden onder invloed breng je niet alleen jezelf maar ook je omgeving in gevaar.

En een leven lang een last om mee te dragen als jij de combinatie van middelen en verkeer op je geweten hebt bij een ongeluk.”

Skiën en schaatsen in de kerstvakantie

De combinatiefunctionarissen organiseren allerlei activiteiten voor jeugd en jongeren met als doel om het bewegen te stimuleren. De activiteiten tijdens de vakanties zijn erg populair. In de kerstvakantie van 2024 ging een volle bus kinderen tot 12 jaar schaatsen en twee bussen jongeren van 12 tot 18 jaar skiën. Twee combinatiefunctionarissen van de gemeente, vertellen over de drukbezochte activiteiten.

Waarom organiseerden jullie twee winterse activiteiten in de kerstvakantie?

“Wij organiseerde het schaatsuitje voor de jongere jeugd. De kinderen waren erg enthousiast. We kozen voor schaatsen omdat het toch een Nederlandse traditie is die we in ere willen houden. En door kinderen enthousiast te maken voor schaatsen wordt het mogelijk ook gewoner om te gaan schaatsen op natuurwateren in de omgeving. Dit jaar heeft het daarvoor niet voldoende voor gevoren. Maar in de afgelopen jaren konden we wel schaatsen. En we merken dat bewegen direct effect heeft op het welzijn van mensen.”

“Wij gingen met jongeren skiën. De opkomst was overweldigend. We konden een tweede bus organiseren! Wat vooral heel leuk was, is dat we heel veel kinderen kennis hebben kunnen laten maken met skiën. Voor sommigen is wintersport een hele normale activiteit. Maar voor een deel van de samenleving is een skivakantie niet weggelegd. Op deze manier kunnen kinderen toch kennismaken met skiën. Ook al zullen ze later misschien nooit meer op de latten staan, ze zullen wel mee kunnen praten over de ervaring waardoor ze het gevoel hebben er ook bij te horen.”

Hoe reageerden kinderen op de activiteit?

“We hebben een hele leuke ochtend gehad. De tijd vloog voorbij! De kinderen deden mee aan een training waardoor ze echt beter gingen schaatsen. Aan het einde van de ochtend mocht iedereen die het kon en durfde meedoen aan de estafette op de grote baan! Dat was een grote overwinning voor veel kinderen. Ik denk dat na dit schaatsavontuur een heel aantal skeelers weer uit de kast gehaald worden.”

“We merkten wel dat heel veel kinderen echt nog nooit op een ski hadden gestaan. Het meeste werk was om ze allemaal in de schoenen te krijgen en ze vast te klikken in de ski. Maar eenmaal op de latten ging het verrassend goed. Na afloop kon iedereen met de sleeplift omhoog en naar een bochtje naar beneden maken. Ook konden ze op een tube, een soort band van de berg af glijden. Dat vond iedereen fantastisch!”

“Niet alleen de kinderen vonden het leuk. Na afloop van de schaatsochtend werden de kinderen weer opgehaald door hun ouders. We kregen heel veel bedankjes voor de kans dat de kinderen hieraan mee konden doen.”

“Samen maken we gezond gewoon”

We streven naar een omgeving die kinderen aanzet tot gezondere keuzes met betrekking tot hun leefstijl. Dit initiatief vereist samenwerking tussen scholen, ouders, gezondheidsprofessionals, beleidsmedewerkers, sportverenigingen en andere partners. In een gezonde samenleving is het makkelijk om gezonde keuzes te maken. Dat kan alleen in een omgeving die gezond eten en water drinken, genoeg bewegen en voldoende ontspanning stimuleert en het gezonde aanbod aanwezig is. Op deze manier willen we gezondheidsachterstanden tegen gaan.

“Ik ga thuis meer koken. Ik wil dan ook meer gezonde producten gaan gebruiken zoals verse groenten en fruit. Want koken is heel erg leuk om te doen. En dan is het ook fijn om te weten dat je gezond en lekker kookt.”

Luuk deelnemer kookworkshop

Cijfers in Bronckhorst

Overgewicht en obesitas in Bronckhorst: 7% van de 4/5/6-jarigen heeft matig of ernstig overgewicht. 16% van de 9/10/11-jarigen heeft matig of ernstig overgewicht. 15% van de 12/13/14-jarigen heeft matig of ernstig overgewicht. 45% van de kinderen van 4 t/m 11 jaar beweegt dagelijks minstens 1 uur (2021). Dit daalt naar 17% bij kinderen in de 2 en 4^e klas op het VO (2023),

Bron: GGD Gezondheidsmonitor Gewicht 2024, Bewegen 2021 en 2023

Directrice Kim van de OBS Jan Ligthart school in Zelhem aan het woord over de Speedy Bites

“Op 10 oktober was de Nationale Groente- en Fruitdag! In samenwerking met de gemeente Bronckhorst hadden de kinderen van OBS Jan Ligthart in Zelhem de kans om na schooltijd hun creativiteit te tonen met gezonde hapjes. Ze maakten de lekkerste “speedy bites”, vol kleurrijke groente en fruit. De kinderen waren enthousiast en kwamen met de meest smakelijke en gezonde creaties op de proppen. Het was een feest om te zien hoe ze genoten van het maken én proeven van hun eigen gezonde snacks!”

Leefomgeving

De weg naar een gezondere gemeenschap is een collectieve inspanning. Doordat we een JOGG-gemeente zijn, werken we samen met o.a. 16 basisscholen, 7 kinderopvanglocaties, 3 sportverenigingen die zijn begonnen met de TeamFit aanpak, betrokken ouders, en diverse lokale ondernemers, gezondheidsprofessionals en maatschappelijke organisaties vergroot. Het bundelen van onze krachten stelt ons in staat om samen verschillende activiteiten op te zetten die gericht zijn op het verbeteren van de gezondheid van onze hele gemeenschap.

JOGG-Teamfit

Met de Teamfit aanpak van JOGG zijn we in 2024 bij drie verschillende sportverenigingen / sport accommodaties langs geweest om in gesprek te gaan over gezonde voeding in de sportkantine.

Samenwerking met Platform Achterhoek Food en Agora

Bij basisschool IKC Succesbos in Zelhem is een Anna van Zieuwent appelboom geplant, aangeboden door Platform Achterhoek Food. Leerlingen plantten de boom zelf en maakten daarna appelmoes. De boomuitreiking werd aangekondigd tijdens de kick-off van Bronckhorst als JOGG-gemeente, die zich inzet voor een gezonde leefomgeving. Samen met Achterhoek Food stimuleren we gezonde, regionale voeding door fruitbomen bij scholen te planten, zodat kinderen spelenderwijs leren over gezonde voeding.

“Gezond eten is belangrijk. Maar lang niet alle kinderen willen groenten eten. We hoorden via de pedagogisch medewerkers dat ouders, na het groenteboxjes-programma, zagen dat hun kinderen thuis meer groenten aten. Dat is pure winst.”

Wethouder Blaauw

Veranderingen in het kind

Via o.a. kookworkshops en voorlichting over de schijf van vijf leren kinderen niet alleen gezonde maaltijden bereiden, maar ook bewust te kiezen voor voedzaam eten. Deze activiteiten vergroten hun kennis over voeding en een gezonde leefstijl. Ze ontwikkelen belangrijke vaardigheden en worden zich meer bewust van de impact van gezonde keuzes.

Groenteboxjes-programma bij Juut & Co

De peuters van kinderopvang locaties KDV de Wilgenhof en de Pannevogel van Juut & Co deden afgelopen zomer mee aan het groenteboxjesprogramma. Met dit programma maken peuters op een speelse manier kennis met verschillende soorten groenten. Door Koen Komkommer, Piet Paprika en Brian Biet wordt het eten van groenten leuk.

Human Kind – Nationaal schoolontbijt

Gezonde maaltijd bij Kinderdagverblijven Tierlantijn en Rozemarijn tijdens het Nationaal Schoolontbijt. Met een tas vol gezonde en verse boodschappen hebben de kinderen een heerlijk maaltijd bereid. We kijken terug op een mooie samenwerking!

Op tijd signaleren

Naast de JOGG-aanpak hebben we ook een overeenkomst met Kind naar Gezonder Gewicht (KnGG). Samen met o.a. de centrale zorgverlener, combinatiefunctionarissen, fysiotherapeuten, diëtisten en leefstijlcoaches werken we om kinderen met overgewicht tijdig te helpen. In september 2024 vond een startbijeenkomst plaats met deze partners om de samenwerking tussen het sociale en zorgdomein te versterken. Zo verbeteren we signalering en ondersteuning, samen op weg naar een gezondere toekomst!

Op onze Instagram creëren we bekendheid over JOGG door elke maand over een relevant thema te posten. De laatste maand december hebben 1.534 mensen onze pagina bekeken. Daarnaast versturen we sinds 2024 naar al onze partners een nieuwsbrief, welke in 2024 tweemaal is verstuurd.

www.instagram.com/jongerenwerkbronckhorst

Gezonder voedselaanbod gemeentes

Samen met JOGG, het Voedingscentrum en onze cateraar “Cater Concept” zorgen we voor een werkomgeving waar gezonde keuzes gemakkelijk te maken zijn. Hier zijn we al goed mee op weg. Vorig jaar kozen we, na een zorgvuldig doorlopen aanbesteding voor Cater Concept, juist omdat deze uitblonk in een mooi groeimodel naar een gezonder en duurzamer aanbod.

Lid van sportvereniging

In 2023 is 49,0% van de 5- tot 9-jarigen lid van een sportvereniging, 70,2% van de 10- tot 14-jarigen en 53,0% van de 15 – tot 19-jarigen.

Bron: KISS rapportage 2023

Blik op de toekomst

In 2025 zetten we lokaal verdere stappen binnen de JOGG-aanpak om een gezonde leefomgeving voor kinderen en jongeren te versterken. We organiseren in samenwerking met Jong Leren Eten een inspiratiebijeenkomst over school tuinieren. Daarnaast start het groenteboxjesprogramma bij twee nieuwe kinderdagverblijven en besteden we aandacht aan de Week van de gezonde jeugd. Om de impact te vergroten, wordt vanaf 2025 ook de regionale JOGG-aanpak in de Achterhoek uitgerold. Door samen te werken binnen en buiten de gemeente, maken we een blijvend verschil. Samen maken we gezond gewoon!